

2009

SOCIOLOGY - II (Optional)

समाजशास्त्र - II (वैकल्पिक)

101402

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following :

खालीलपैकी कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define the term kinship. Explain the Regional variations in Kinship system. 10
नातेसंबंधाची व्याख्या सांगा. नातेसंबंध व्यवस्थेतील प्रादेशिक विविधता स्पष्ट करा.
- (b) Discuss in detail the consequences of globalisation on Indian Agriculture. 10
जागतिकीकरणाचा भारतीय शेतीवरील परिणाम यविषयी सविस्तर चर्चा करा.
- (c) Explain the consequences of Urbanisation and Industrialisation on Environment. 10
शहरीकरण आणि औद्योगिककरणाचे पर्यावरणावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- (d) Write in brief on Tribal Development programme with special reference to Maharashtra. 10
महाराष्ट्राच्या संदर्भात आदिवासी विकास कार्यक्रमांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (e) Explain the term "Human Development Index". 10
"मानवी विकासाचा निर्देशांक" ही विकास कल्पना स्पष्ट करा.

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define Christianity. Discuss the significant impact of Christianity. 15
ख्रिश्चन धर्माची परिभाषा स्पष्ट करून त्याच्या महत्वपूर्ण प्रभावांची चर्चा करा.
- (b) Explain the Diversity in Indian society. 15
भारतीय समाजातील विविधता स्पष्ट करा.
- (c) State the causes of Dowry problem. 10
हुंड्याच्या समस्येच्या कारणांचा आढावा घ्या.

3. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) State the origin of the caste system.	10
जातीव्यवस्थेच्या उत्पत्तीच्या सिध्दांतांचा आढावा घ्या.	
(b) Explain the terms social backwardness and Creamy-Layer.	15
सामाजिक मागासलेपणा आणि क्रिमी-लेअर या दोन संकल्पना स्पष्ट करा.	
(c) Discuss the views of Dr. Babasaheb Ambedkar on Caste System.	15
जाती व्यवस्थेवरील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार विशद करा.	

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Discuss the Distinctive features of Tribal Community.	10
भारतातील आदिवासी समाजाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.	
(b) Explain the concept of peasant society and state the characteristics of it.	15
“कास्तकारीसमाज” ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि या समाजाची वैशिष्ट्ये सांगा.	
(c) Explain the trends of Urbanisation and give the causes of growth of Urbanisation.	15
भारतातील शहरीकरण वाढीची प्रवृत्ती स्पष्ट करा आणि शहरीकरण वाढीची कारणे सांगा.	

5. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) State the problems of Adivasis in India.	10
भारतातील आदिवासी समाजाच्या समस्या सांगा.	
(b) Explain the social consequences of Urbanisation and Industrialisation.	15
शहरीकरण आणि औद्योगिककरणाचे सामाजिक परिणाम स्पष्ट करा.	
(c) Give the reasons behind the growth in slums and state the social consequences of it.	15
गलिच्छ वस्त्यांच्या वाढीची कारणे आणि त्याचे सामाजिक परिणाम सांगा.	

www.mpscmaterial.com

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Define the term political parties and comment on their Social Bases.

10

राजकीयपक्ष ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि त्यांच्या सामाजिक आधारांची चर्चा करा.

(b) Explain the background of 73rd constitutional amendment and highlight the main features of this change.

15

त्र्याहत्तराव्या घटना दुरुस्तीमागील पार्श्वभूमी स्पष्ट करून, यामुळे झालेल्या बदलाची प्रमुख वैशिष्ट्ये विशद करा.

(c) What are the Challenges in Higher Education arised due to GATS ?

15

सेवा व्यापाराच्या सामान्य कराराने (GATS) उच्च शिक्षणापुढे ऊभी केलेली आव्हाने कोणती ?

7. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) What are the consequences of population growth ?

10

लोकसंख्या वाढीचे परिणाम कोणते ?

(b) Write in detail on Ecological perspectives on Development.

15

विकासाच्या पर्यावरणवादी (Ecological) दृष्टीकोनाचा आढावा घ्या.

(c) Discuss the concept Regional Imbalance with special reference to Maharashtra.

15

प्रादेशिक असमतोल या संकल्पनेची महाराष्ट्राच्या संदर्भात चर्चा करा.

P.T.O.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the Importance of Trade Union Movement. 10
भारतातील कामगार संघटना चळवळीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (b) Describe the ideology and work of shri. Ishwarchand Vidyasagar and Maharshi Dhondo Keshav Karve. 10
समाजसुधारक ईश्वरचंद विद्यासागर आणि महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांचे विचार व कार्ये विशद करा.
- (c) Trace the role of women's Movement in new social movement. 10
नवसामाजिक चळवळीतील स्त्रीमुक्ती चळवळीचा आढावा घ्या.
- (d) Critically evaluate the social legislations as a "tool of social change". 10
सामाजिक कायदे "सामाजिक परिवर्तनाचे एक साधन" टिकात्मक मूल्यमापन करा.

9. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the role of NGOs in Social Welfare. 10
स्वयंसेवी संस्थांची सामाजिक कल्याणातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (b) Elaborate the Adivasi Movements in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील आदिवासी चळवळींचा आढावा घ्या.
- (c) Write a detailed note on Ideology and work of Raja Ram Mohan Roy and Swami Dayanand Saraswati. 10
समाज सुधारक राजाराम मोहनराय आणि स्वामी दयानंद सरस्वती यांचे विचार व कार्ये स्पष्ट करा.
- (d) Illucidate the programmes regarding women's and Child Development in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील महिला आणि बालकल्याण कार्यक्रमांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

- o o o -